

Op zoek naar intelligent publiek

Sandra Kooke Nederlandse orkesten proberen een breder publiek te bereiken door concerten aan te kleden met pop, film, dans en diashows. Is dat wel de goede manier om klassieke muziek aan te prijzen?

Wie zich in de seizoensbrochures van de Nederlandse orkesten verdiept, stuit regelmatig op verbazingwekkende aankondigingen. Wie dacht dat orkesten bolwerken van hoogstaande kunsten zijn, komt bedrogen uit. Een greep uit het aanbod: het Noord Nederlands Orkest opent het komende seizoen met 'het cross-over-programma *Symphonic Echoes of Pink Floyd*, waarin de grote hits van de Engelse popformatie centraal staan'. Bert Heerink en Antonie Kamerling komen er bij zingen. Het Brabants Orkest heeft iets anders in de aanbieding: de serie 'De Kennismaking', muziek van onder andere Leonard Bernstein en George Gershwin, aanbevolen met de slogan: 'Laat u zich niet afschrikken: je hoeft niet alles te weten van klassieke muziek om ervan te genieten. U mag er gewoon in wegzakken als in een fauteuil.' Het Gelders Orkest begeleidde onlangs Paul van Vliet die 'zijn mooiste liedjes' kwam zingen. Vorig jaar soleerde Carel Kraayenhof

daar in het bandoneonconcert van Astor Piazzolla met als afsluiting 'een grote finale met arrangementen'.

Het is een willekeurige greep uit de orkestbrochures, waaruit blijkt dat orkesten in hun zoektocht naar nieuw publiek zo ver door de knieën gaan dat ze op hun hurken uitkomen. Het publiek wordt gepamperd met lightversies van klassieke muziek, verpakt in toneel, film, dans of popmuziek. Bekende Nederlanders verdienen bij als verteller bij concerten en rappers mengen hun kunsten met de Vijfde van Beethoven. Vooraf kan een diashow worden bekeken, achteraf is er champagne.

Zapcultuur

Klassieke muziek is kennelijk op zichzelf niet veel soeps en moet aantrekkelijk worden gemaakt met zaken die niets met die muziek te maken hebben. Orkesten hopen zo nieuwe publieksgroepen aan te trekken, want de vaste

aanhang bestaat nu uit grijzende veertigplussers met een behoorlijk opleidingsniveau. Jongeren en laag-opgeleiden weten wel de weg te vinden naar een musical of avondje cabaret, maar niet naar de concertzaal. Klassieke muziek is namelijk een elitaire kunstvorm. Je moet er enkele uren voor stilzitten in een concertzaal, en dat is niet ieders hobby. Geconcentreerd kunnen luisteren naar een stuk muziek dat wel een uur of langer duurt, is in deze zapcultuur weinigen gegeven.

Decennialang werd gewoon geaccepteerd dat orkesten een uitgaansgelegenheid vormden voor een beperkt deel van de samenleving. Orkesten speelden wat zij interessant vonden en het publiek kon komen of thuisblijven. Die tijd is voorbij. Het ministerie van Onderwijs eist tegenwoordig, geadviseerd door de Raad voor Cultuur, dat orkesten zich in ruil voor hun subsidie ontdoen van hun elitaire karakter en meer mensen aan gaan trekken. Orkesten moeten educatieve projecten voor scholieren ontwikkelen, amateurs bij hun werk betrekken, allochtonen voor klassieke muziek interesseren. Daarom klinkt er tegenwoordig film- en popmuziek in de concertzaal, buitelen er dansers en acteurs over het podium en besteden

Het publiek wordt gepamperd met lightversies

orkesten hun tijd aan het allertoegankelijkste en vaak middelmatigste wat de klassieke muziek te bieden heeft.

Tegelijkertijd eist hetzelfde ministerie dat de artistieke kwaliteit van de orkesten op peil blijft. Dat is niet gemakkelijk. Om daarvoor te zorgen, moeten musici regelmatig veeleisend repertoire, zoals de grote, zware symfonieën van Mahler en Sjostakowitsj, op de lessenaars hebben staan. De kleinschaliger klassieken, zoals Mozart en Beethoven, zijn ook van belang omdat orkesten daarmee aan hun precisie en klankkleur kunnen schaven. Ook onbekendere stukken en uitstapjes naar moderne muziek zijn goed voor de veelzijdigheid van orkesten. Kennismakingsconcerten, filmmuziek en bandoneonbegeleiding zijn aardige tussen-doortjes, maar dragen niet bij aan de kwaliteit van een orkest.

Orkesten nemen beide taken – publiek zoeken en artistieke prestaties neerzetten – zeer serieus. Daarmee hebben ze zichzelf in een spagaat gezet: de ene week de Vierde van Mahler, de andere week Paul van Vliet.

Spagaat

De vraag is of die spagaat nodig is. Zijn Pink Floyd en Paul van Vliet werkelijk het juiste middel om luisteraars te winnen voor de klassieke muziek? Gaan de bezoekers van die concerten de volgende keer naar Tsjaikovski of Mozart? Of komen ze pas terug voor The Who en Herman van Veen? Ik vermoed het laatste, want met Tsjaikovski en Mozart hebben ze nog steeds niet kennisgemaakt. Antonie Kamerling en Carel Kraayenhof leiden niet naar Beethoven en Debussy. Als je mensen wilt 'leren' genieten van klassieke muziek, moet je hen duidelijk maken dat het de moeite waard is om een opera of een symfonie uit te zitten. Dat doe je niet door rappers, dansers of acteurs bij Beethoven in te zetten. Dan geef je mensen het idee dat Beethoven in zijn eentje kennelijk geen klap

Sandra Kooke

is redacteur van het dagblad *Trouw*

aan is. Je moet geen slappe aftreksels van klassieke muziek presenteren, maar de beste muziek brengen die er is. Nieuw publiek werf je met kwaliteit. Het is niet voor niets dat de muzikale top-instituten het Concertgebouw-orkest en De Nederlandse Opera het meeste publiek trekken.

Moeten orkesten hun pogingen om klassieke muziek toegankelijker te maken dan maar staken? Nee, het is absoluut de moeite waard om nieuw publiek te werven. Maar weinigen krijgen immers van huis uit een liefde voor klassieke muziek mee. Deze moeilijke kunst vraagt om een steuntje in de rug van nieuwe luisteraars. Maar niet in de vorm van gemakzucht, maar in scholing. Lezingen vooraf, interviews met componisten en dirigenten, cursussen, themadagen: dat zijn allemaal manieren om luisteraars te leren luisteren. Klassieke muziek kan ook in een event verpakt worden, zolang de muziek maar voorop blijft staan. Voor Messiaens veeleisende orkestwerk *Éclairs sur l'Au-delà* krijg je niet snel veel publiek, maar het Limburgs Symfonie Orkest organiseerde een hele dag rond Messiaen en voor zo'n gebeurtenis komen de mensen wel.

Je moet geen slappe aftreksels van klassieke muziek presenteren

Jongereneducatie is natuurlijk van het grootste belang. Ook voor hen geldt dat rap of tango niet de manier is om klassieke muziek aan te prijzen. Kinderen kunnen enorm onder de indruk zijn van de technische vaardigheden of ontroerende eenvoud van een musicus. Ze kunnen zuchten van bewondering bij een vioolconcert van Mozart, ontroerd raken bij een lied van Schumann. Het is jammer dat volwassen programmeurs niet altijd meer vertrouwen op de kracht en impact van klassieke muziek.

Ik heb ook grote bewondering voor het Nederlands Philharmonisch Orkest dat zich inzet om de muziek naar mensen toe te brengen. Groepjes musici spelen op school, in het buurthuis of in de hal van het ziekenhuis. Soms spelen ze zelfs aan de rand van een bed in een verpleeghuis. Nee, geen Pink Floyd of Paul van Vliet, maar de mooiste klassieke muziek die ze kennen.

Er is alle reden om zorgen te hebben over het publieksbereik van de orkesten. Als er geen publiek is, hoeft er geen muziek te worden gemaakt en kunnen de orkesten worden opgedoekt. Maar van publiek dat de voorkeur geeft aan Kraayenhof boven Mahler worden orkesten niets wijzer. Ze moeten op zoek naar intelligent publiek dat de moeite wil nemen zich in de muziek te verdiepen. Ja, klassieke muziek is elitair. Nou en?

Podiumkunst Agenda | Almanak 07-08

Bestellen via www.podiumkunstagendaalmanak.nl of t: 020-4626000

PA|A Nederland (bureau- en zakagenda) • PA|A Vlaanderen • PA|A online: www.adresdata.nl

PA/A feliciteert VSCD 60 jaar!

